

Процеси зовнішньоекономічної діяльності промислового підприємства – системне уявлення

Поглиблено класифікацію процесів зовнішньоекономічної діяльності за сукупністю основних ознак, обґрунтовано можливості їх розгляду в значенні економічної системи з чіткими властивостями кібернетичних систем, доведено необґрунтованість підходу до тлумачення підприємства як логістичної системи.

зовнішньоекономічна діяльність, процеси класифікація, ознака, система

Проблема економічної безпеки підприємства взагалі, і в сфері зовнішньоекономічної діяльності (далі ЗЕД), зокрема, набуває сьогодні особливої актуальності. Розширюються її напрямки, форми та обсяги, ускладнюються умови взаємовідносин з контрагентами, митною, податковою службами, іншими державними структурами.

Водночас у ЗЕД мають масовий характер економічні злочини і втрачені можливості у зв'язку з некомпетентністю персоналу і прорахунками сторін, зрощуванням легальних і тіньових структур, використанням застарілих організаційних форм і методів управління. При чому тенденція загострення проблеми стає надто загрозливою.

Отже, в самому загальному вигляді проблема полягає в тому, щоб націлити систему управління на запобігання загрозам економічній безпеці в широкому її значенні, в тому числі, безпеці в сфері ЗЕД.

Важливою складовою її частиною є визначення видів зовнішньої діяльності, розкриття складу економічних процесів, які в ній відбуваються, виявлення інших класифікаційних ознак і побудова відповідних угруповань, котрі характеризують процеси ЗЕД із різних точок зору.

Немаючи чіткого уявлення про склад і внутрішні якісні характеристики процесів, вельми складно удосконалювати систему управління ЗЕД, орієнтувати її на запобігання загрозам безпеці, ставити перед нею адекватні цілі.

В літературі існують підходи до розкриття внутрішнього складу економічних процесів промислового підприємства [1]. В багатьох аспектах вони класифіковані [3]. Проте, в одному випадку класифікації розроблено стосовно підприємства в цілому, в іншому процеси розглядаються з позицій митного законодавства. Необхідно, таким чином, поглибити існуючі класифікації, розширити можливості їх використання в розв'язанні актуальних інформаційних проблем управління. В цьому і полягає мета статті.

Відповідно до цієї мети визначено такі основні завдання:

– класифікувати процеси ЗЕД за різними взаємопов'язаними якісними ознаками, сукупність яких дозволяє мати цілісне уявлення про характер цього виду діяльності підприємства;

– обґрунтувати можливість розгляду сукупного процесу ЗЕД як підсистеми цілісної економічної системи промислового підприємства;

– визначити напрямки подальших досліджень і можливості, що виникають у зв'язку з одержаними в статті результатами.

Наступні основні положення складають зміст статті.
Класифікація процесів

Зовнішньоекономічна діяльність промислового підприємства - це сукупність економічності процесів, які здійснюються у відповідних його сферах і призводять до формування і використання ресурсів – засобів, предметів праці і власне робочої сили, виникнення зобов'язань перед постачальниками, банками, персоналом, іншими контрагентами, одержання доходів, які є джерелом відшкодування витрат і одержання прибутку.

Процеси складають динаміку існування підприємства, вони призводять до зміни форм капіталу в циклі його кругообороту. Тому неможна погодитися з твердженням, що фактичний зміст усіх процесів може бути зведений до руху господарських засобів і джерел їх утворення – капіталу і зобов'язань, виникнення нових об'єктів – витрат, доходів, кінцевого фінансового результату. Наголошується, що об'єктом обліку стає не сам по собі процес постачання, а вартість придбаних виробничих запасів, сума транспортно-заготівельних витрат, сума податкового кредиту з ПДВ, заборгованість постачальникам і т. ін., тобто активи та їх джерела – зазначає Н.О. Лоханова. На відміну від операції, що збільшують матеріали і борг постачальнику, ми не можемо мати в значенні об'єкта обліку кожний елемент сукупного процесу виникнення прибутку, тому що окремих господарських операцій такого роду просто не існує, - підкреслює вона [4].

Два контраргументи наведемо з цього приводу. Саме в системі бухгалтерського обліку в кожному першому випадку спочатку визначається зміст окремо взятої господарської операції, наприклад: “Оприбутковано виробничі запаси, що надійшли від постачальника” і тільки потім робиться запис на відповідних бухгалтерських рахунках про зміни в об'єктах обліку, до яких ця операція призвела. Отже, процес є завжди первинним, а його результат – вторинним.

Треба також брати до уваги, що сукупність процесів, які здійснюються в усіх основних сферах діяльності підприємства, виходить далеко за рамки бухгалтерського обліку. В ньому відображається лише їх кінцеві вартісні результати. Пошук контрагентів на зовнішньому ринку, визначення їх привабливості за ціновим та іншими показниками, проведення переговорної роботи, підготовка і укладання угоди, контроль її виконання на всіх фазах проведення господарської операції – ці та інші процеси в сфери матеріального забезпечення відбуваються в оперативному режимі часу і передують змінам, які відображаються в бухгалтерському обліку. Отож, і в цьому разі первинним є процеси, доцільність і динамічність яких визначає ефективність як локальних господарських операцій, так і сукупних процесів, у тому числі, рівень прибутковості.

Погодимось з Г.В. Шуруповим у тому, що управління здійснюється не власне матеріальними ресурсами, котрі як ненатхненні речі не піддаються управлінню в силу нездатності сприймати управлінські команди, а людьми, і тільки через них – процесами, що змінюють стан господарських засобів і джерел їх виникнення, формують нові об'єкти, нові результати, створюють у системі не завжди видимий приріст якості, синергійний ефект. Це дає підстави стверджувати вважає він, що саме господарські процеси є об'єктами управління [2].

Але управління діяльністю підприємства, в тому числі зовнішньоекономічною, засновується на прийнятті рішень які виробляються з допомогою інформації, що створюється і передається в режимах прямого і зворотного зв'язку. В сучасних умовах управління – суто інформаційний процес, і його ефективність безпосередньо залежить від достатності інформації, від її здатності адекватно відображати реальні економічні процеси в планових, облікових і аналітичних інформаційних моделях.

Виключне значення в побудові таких моделей набуває класифікація процесів, у нашому випадку процесів ЗЕД, за сукупністю об'єктивно існуючих ознак. Звичайно, угруповання процесів за деякими ознаками, навряд чи можна буде використати для цілей побудови їх змістовних інформаційних моделей. І це природно, оскільки процеси в конкретних сферах діяльності складні і багатогранні, вони не в усіх випадках мають натуральний, трудовий і вартісний вимірники, а тому не можуть бути об'єктами економічного моделювання.

Завдання, таким чином, полягає в тім, щоб розкрити в класифікаціях процеси ЗЕД і використати в наступному ті угруповання, котрі повинні визначати склад і зміст економічних інформаційних моделей цього вельми важливо напрямку діяльності підприємства.

Було б помилковим твердження, що дослідники-попередники нічого в цьому сенсі не зробили. Достатньо звернутися до фундаментальної праці С. Терещенко, щоб прийти до протилежного висновку. В ній розглянуто важливі для теорії і практики ЗЕД питання, проте зроблено це з позицій митного законодавства. Тому класифікації, що в ній розроблено, мають саме цю спрямованість [3] і не враховують інших сторін ЗЕД підприємства.

У нашому ж випадку завдання полягає в тому, щоб підпорядкувати класифікацію процесів інтересами системи управління, і в цьому сенсі ближче до мети є класифікації О.І. Паламарчука [1] і Г.В. Шурупова [2], хоча поділ процесів здійснено ними тільки за однією ознакою – за їх відношенням до окремих сфер діяльності підприємства.

На нашу думку, такі класифікації розкривають процеси ЗЕД за ознаками, що в тій чи іншій мірі актуальні для цілей управління:

А – класифікація. За відношенням до сфер діяльності підприємства виділено процеси таких основних сфер: маркетингової інвестиційної, поточного фінансового забезпечення, конструкторсько-технологічного забезпечення, виробничої, збутової, екологічної, соціальної [1].

Б – класифікація доповнює, деталізує попередню, наповнює її конкретним змістом. В ній визначено групи процесів кожної сфери, що є для неї специфічними, і такі, котрі відбуваються в декількох або всіх сферах підприємства. Виділення цих загальних процесів дає підставу для адекватних організаційних рішень у побудові системи управління ЗЕД.

В – класифікація. За видами діяльності процеси можна поділити на інвестиційні, торгівельні, орендні, посередницькі, переробку давальницької сировини.

Інвестиційні можуть бути в свою чергу поділені на процеси капітальних і фінансових інвестицій. До капітальних відносяться проектні та інші підготовчі роботи, матеріально-технічне забезпечення, врегулювання взаємовідносин між учасниками в ході реалізації інвестиційного проекту, виконання будівельно-монтажних робіт, придбання машин та устаткування, введення об'єктів в експлуатацію. Процеси фінансового інвестування пов'язані з поповненням оборотних коштів, внесками до статутного капіталу інших суб'єктів, придбанням цінних паперів, банківськими вкладками, іншими фінансовими інструментами [5].

Торгівельні в свою чергу поділяються на процеси:

- купівлі-продажу, коли одна сторона угоди – “продавець” постачає товар іноземному контрагенту як другій стороні – “покупцеві”, а розрахунки за нього проводяться у грошовій формі;
- товарообмінні та компенсаційні, що здійснюються на безвалютній основі: угоди одноразової поставки (бартерні, безпосередньої компенсації), довготермінові угоди базові, на підставі листів-зобов'язань, протоколи);

- компенсаційні процеси на комерційній основі: короткотермінові компенсаційні угоди (часткова компенсація, повна компенсація, тристороння компенсація, короткотермінові пов'язання), зустрічні закупівлі (паралельні угоди, джентльменські угоди, угоди з передачею фінансових зобов'язань, довгострокові авансові закупівлі;

- компенсаційні процеси на основі угод про виробниче співробітництво (великомасштабні довготермінові угоди, зобов'язання, що перевищують вартість товару, дорівнюють або менші вартості обладнання), угоди про розподіл продукції, угоди "розвиток-імпорт".

Орендні процеси поділяються:

– на операції з оперативної оренди, котра передбачає передачу майна в експлуатацію на короткий строк і повернення його орендодавцю після закінчення угоди;

– на операції з фінансової оренди, коли за договором фінансової оренди (лізингу) орендодавець зобов'язується придбати у власність зазначене у договорі майно та передати його за плату у тимчасове користування орендареві. Операції здійснюються за складом учасників, типом майна, ступенем окупності, умовами амортизації [3].

Розрізняють такі види посередницьких операцій:

– операції з перепродажу здійснюється посередником від свого імені та за свій рахунок. Такими посередниками є дилери та дистриб'ютори;

– комісійні операції полягають у тому, що одна сторона угоди – комісіонер за дорученням другої сторони угоди – комітента здійснює угоду продажу товару від свого імені, але за рахунок комітента, котрий лишається власником товару до укладення угоди з кінцевим покупцем;

– агентські операції передбачають, що одна сторона угоди (принципал) доручає іншій стороні (агенту) здійснювати зовнішньоторговельні угоди від імені та за рахунок принципала;

– брокерські операції пов'язані з діями посередника-брокера щодо пошуку покупця або продавця, страхової організації, здійснення контролю за виконанням окремого контракту тощо;

– експедиторські операції з перевезення, зберігання, страхування [3].

Процеси переробки давальницької сировини здійснюється на підставі угод, за якими замовник є власником не тільки наданої на переробку сировини, але й готової продукції, виробленої з неї, а розрахунки за переробку можуть проводитися в різних формах – грошовій, товарній, частки сировини.

Г – класифікація. За охопленням сфер діяльності процеси можуть бути пов'язані лише з однією сферою, скажімо, постачальницькою і ніяк не торкатись інших, можуть охоплювати сфери поточного фінансового забезпечення, виробництва і збуту, коли йдеться про виробниче співробітництво, можуть мати відношення до всіх сфер, тобто впливати на діяльність підприємства в цілому, якщо іноземні інвестиції вкладено до статутного капіталу чи наданий довгостроковий кредит на поповнення оборотних коштів.

Д – класифікація. Фазами сукупного процесу ЗЕД можуть бути: вивчення ринку, реклама, пошук і вибір партнера, опрацювання і укладання угоди, її реалізація. Припустимо, навіть доцільно, виділення у відповідних фазах окремих груп господарських операцій, особливо у фазі реалізації угод. Їх склад буде залежати від поділу на фази сукупних процесів окремих сфер діяльності, від змісту фаз, їх відмінностей залежно від специфіки кожної сфери. Наприклад, фаза реалізації угоди з інвестором про будівництво та введення в експлуатацію промислового об'єкта потребує певного відокремлення таких груп операцій, як проектні роботи, будівельно-монтажні та інші роботи. Проте, в сфері матеріального забезпечення фаза реалізації

буде складатися з операцій одержання матеріалів у постачальника, їх транспортування, страхування, зберігання в дорозі.

Е – класифікація передбачає поділ процесів, які відбуваються у підприємстві на “вході” – інвестиції, товари, послуги з імпорту, і процеси на “виході” – експортні.

Ж – класифікація. За стабільністю процесів можна виділити разові операції, періодичні, постійні.

З – класифікація передбачає поділ господарських операцій і сукупних процесів, регулювання котрих здійснюється: національними правовими нормами країни-резидента, торговельно-митницькими угодами країн імпорту-експорту, міжнародними нормами.

І – класифікація поділяє процеси на такі, що призводять до переходу права власності, до виникнення спільної власності, не змінюють права власності.

Перша група – це звичайні процеси купівлі-продажу, друга – процеси створення спільних підприємств, придбання акцій і т. ін., третя – операції з переробки давальницької сировини.

К – класифікація поділяє процеси за рівнем загроз економічній безпеці на такі, стосовно котрих існують потенційні та реальні загрози безпеці з різним рівнем напруженості – від низького до надзвичайного.

Л – класифікація поділяє процеси на такі, стосовно яких встановлено високий рівень самостійності в прийнятті рішень, а також на ті, стосовно котрих повноваження поділяються між структурами відповідних рівнів управління.

Такими на наш погляд, є основні класифікації процесів ЗЕД, що узагальнені в табл. 1. Напевне, можуть бути вироблені ще якісь угруповання, додатково розкриваючи сукупний процес з інших точок зору, тому ми не претендуємо на повноту і беззаперечність запропонованих групвань.

Відомо, що за існуванням аналога в реальному світі розрізняються системи емпіричні і концептуальні. Емпіричні являють собою конкретні системи, що складаються з людей, машин, матеріалів, енергоресурсів і мають аналоги в реальному світі. Тому їх іще називають аналоговими системами. Концептуальні системи – це теоретичні структури побудування, що не мають аналогів в реальному світі і створені людьми для розкриття сутності і змісту аналогових систем, з’ясування їх існування і поведінки.

Між угрупованнями процесів, які виділені за окремими ознаками, існує тісний взаємозв’язок. Вони багато в чому „перетинаються”, і це має знайти відображення в побудові інформаційних моделей економічних об’єктів зовнішньоекономічного напрямку діяльності підприємства.

У нашому випадку А – класифікація набуває значення базової, оскільки так або інакше, але всі інші групування, що передбачають поділ процесів за різними класифікаційними ознаками, розкривають певні характеристики процесів, які відбуваються саме в конкретних сферах діяльності підприємства. Класифікації Б-Л доповнюють базову класифікацію, створюючи, таким чином, своєрідну концептуальну систему процесів ЗЕД.

Водночас процеси окремих сфер діяльності, що містяться в А – класифікації, можна з достатніми підставами розглядати як економічну систему, котра має аналог у реальній практиці, тобто як систему емпіричну.

По-перше, сукупності процесів у сферах діяльності підприємства складають у цілому чітко окреслено в просторі систему, що функціонує в межах кругообороту капіталу, і це надає їй чітко виражений економічний зміст. Вона економічно система - за визначенням.

Таблиця 1 - Класифікація процесів зовнішньоекономічної діяльності промислового підприємства

Ознаки	Підстави
Відношення процесів до сфер діяльності (А – класифікація)	Процеси сфер: - маркетингової; - інвестиційної; - поточного фінансового забезпечення; - матеріального забезпечення; - конструкторсько-технологічного забезпечення; - виробничої; - збутової; - екологічної; - соціальної.
Зміст процесів (Б-класифікація)	- у сфері маркетингу: організація реклами, одержання і надання інформаційних, посередницьких та інших послуг, пов'язаних, із вивченням ринку продукції; - у сфері капітальних інвестицій: залучення коштів зарубіжних інвестицій; спільна робота над проектами капітальних вкладень в основні засоби; залучення підрядників для реалізації окремих частин проектів або проекту в цілому; спільне створення або придбання об'єктів інтелектуальної власності; - у сфері фінансових інвестицій: вкладення коштів і діяльність іноземних партнерів з метою участі в прибутках; створення спільних видів діяльності і т. ін., залучення і надання довгострокових кредитів; - у сфері поточного фінансового забезпечення: залучення і надання короткострокових кредитів; - у сфері матеріального забезпечення: здійснення операцій імпорту-експорту сировини, матеріалів тощо; одержання і надання посередницьких, консультативних, транспортних, інших послуг; проведення товарообмінних операцій; - у сфері конструкторсько-технологічного забезпечення: одержання та надання посередницьких, консультаційних послуг з питань новітніх матеріалів, технологій, виробів; придбання чи продаж технічної документації та ліцензій; розроблення конструкторсько-технологічних проектів; одержання і надання інших послуг науково-технічного характеру; організація сумісних виставок, конференцій, підготовка персоналу; - у сфері виробництва: організація сумісних виробництв, дочірніх підприємств, інших структур; сервісне гарантійне обслуговування тощо; - у збутовій сфері: продаж продукції, одержання транспортних і інших послуг на зарубіжній території та кордоні; - в економічній сфері: реалізація спільних проектів, здійснення інших заходів з метою покращення природного середовища; - в соціальній сфері: здійснення різноманітних заходів соціального характеру.

Види діяльності (В – класифікація)	- інвестиційні; - торгівельні; - орендні; - посередницькі.
Охоплення сфер діяльності (Г – класифікація)	Процеси, що стосуються: - тільки окремих сфер діяльності; - декількох сфер; - діяльності підприємства в цілому.
Фази сукупного процесу (Д – класифікація)	- підготовка; - організація; - реалізація.
Відношення до системи “вхід-вихід” (Е – класифікація)	- процеси імпорتنі; - процеси експортні.
Стабільність процесів (Ж – класифікація)	Процеси: - разові; - періодичні; - постійні.
Рівень нормативного регулювання (З – класифікація)	Процеси, стосовно яких здійснюється регулювання: - національними правовими нормами; - торговельно-митницькими угодами країн імпорту-експорту; - міжнародними нормами.
Зміна право власності (І – класифікація)	Процеси, що: - призводять до переходу права власності; - призводять до виникнення спільної власності; - не змінюють права власності.
Рівень загроз економічній безпеці (К – класифікація)	Процеси, стосовно яких існують: - потенційні загрози; - реальні загрози з низьким рівнем їх напруженості; - реальні загрози зі звичайним рівнем напруженості; - реальні загрози з високим рівнем напруженості; - надзвичайні загрози.
Ступінь самостійності прийняття рішень (Л – класифікація)	Процеси, стосовно яких встановлено: - високий рівень самостійності прийняття рішень ; - розподіл повноважень у прийнятті рішень між рівнями управління.

По – друге, діяльність підприємства у зовнішньоекономічному напрямі здійснюється у тих самих сферах, які складають цілісну економічну систему, практично повторює загальні процеси. Виходячи з цього, системою може бути певна сукупність, складові частини якої знаходяться між собою у взаємозалежності і взаємозв’язку.

В ієрархії систем вона може розглядатися як система і підсистема. Якщо за “точку відліку” приймається системна сукупність процесів ЗЕД, тоді при переході “до гори” вона розглядається в значенні підсистеми, що є частиною сукупного економічного процесу підприємства. При переході “до низу” вона сама стає системою, що має у вигляді зазначених в А – класифікації підсистем сукупні процеси окремих сфер діяльності. У будь якому разі сукупність процесів ЗЕД можна розглядати як систему

або як підсистему більш складної великої системи, тим паче, що процеси підсистем окремих сфер знаходяться в постійному взаємозв'язку.

По-третє, сукупність процесів ЗЕД має наступні ознаки кібернетичних систем: складність, динамізм, вірогідносний характер, гомеостатичний природу.

Складність системи ЗЕД визначається наявністю великої кількості елементів, які неоднорідні за природою і специфічними ознаками, проте водночас органічно пов'язані і взаємодіють один з одним, і це дає підстави розглядати її як відносно відокремлену в просторі систему.

Її динамізм обумовлюється постійною зміною кількісних характеристик “входу” і “виходу” і визначається їх відкритістю. Між нею і іншими підсистемами цілісної системи, з однієї сторони, та зовнішнім середовищем, з другої, відбуваються двосторонні інформаційні зв'язки, що так або інакше впливають на її стан.

Вірогідносний характер проявляється в тому, що велика кількість факторів і випадкових змін, які впливають на неї із зовні, приводять до того, що прогнозування і планування стану її “входів” і “виходів” вельми складно, скоріше неможливо вести з абсолютною точністю. Тому управління нею пов'язано з багатоваріантністю прогнозів поведінки і стану.

Гомеостатичність системи проявляється в її прагненні зберегти рівновагу, стійкість, життєдіяльність. Це означає, що вона повинна чуйно реагувати на вплив зовнішнього середовища, якщо це сприяє чи, навпаки, заважає збереженню стійкості, і разом із тим – бути нечуйною до різного роду несуттєвих обурень, які вносить середовище в її поведінку.

Ці ознаки, що розглянуто стосовно систем маркетингу в [6] і матеріально-технічного забезпечення в [2], актуальні також і нашому випадку, коли йдеться про сукупність процесів ЗЕД.

Система на “на вході” має чіткі цілі поведінки, інформацію про стан ринку інвестицій, сировини, продукції, можливих контрагентів, ресурси, що необхідні їй для здійснення ЗЕД, т. ін. На “виході” - це необхідні інвестиції, ресурси, інші результати діяльності, що становлять її сенс.

Нарешті, складність системи, розмаїття, специфіка і динамізм процесів, які в ній відбуваються, - все це потребує існування такого управлінського обладнання, котре в змозі упоратися з розмаїттям внутрішнього складу системи. Отже, вона поділяється на об'єкт і систему управління.

І все ж таки, сукупність процесів ЗЕД переважно розглядати як підсистему більш складної економічної системи – підприємства. Як видно на рис. 1, вона повністю повторює склад його підсистем, оскільки є відповідною органічною складовою кожної сфери діяльності.

Завершуючи системне дослідження процесів ЗЕД, не можна проігнорувати концепцію логістичного підходу до розгляду підприємства, тому що вона, природно, стосується ЗЕД. На думку її прихильників, вона виходить із того, що процеси постачання, виробництва і збуту, що відбуваються в підприємстві у зв'язку з кругооборотом капіталу, являють собою логістичну систему, котра за аналогією з транспортним потоком реалізує агреговану функцію руху матеріального потоку.

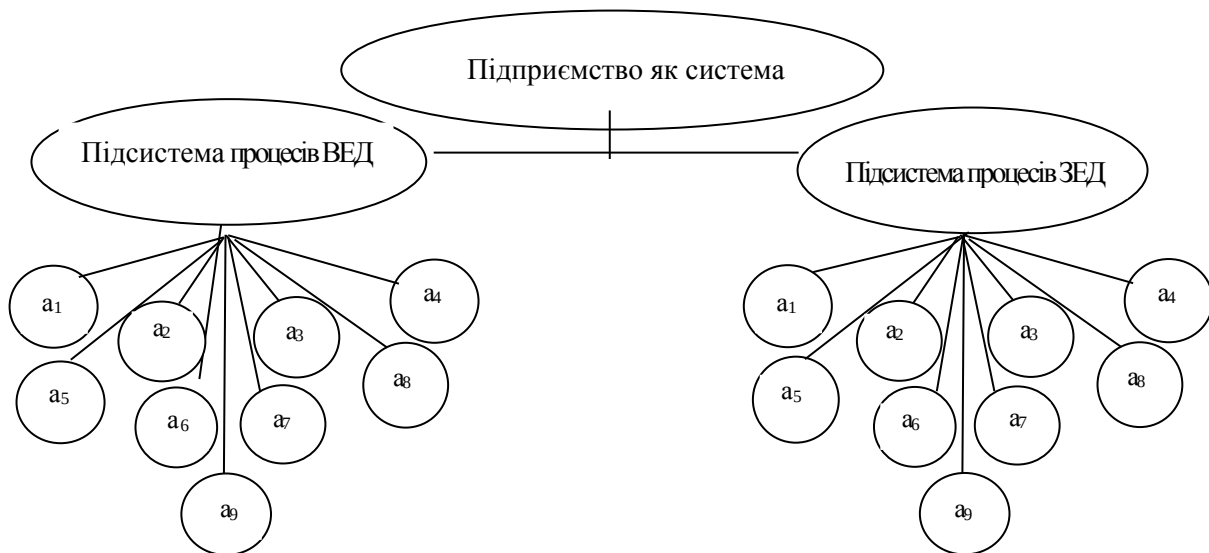

Рисунок 1 - Процеси сфер діяльності: маркетингової – a_1 , інвестиційної – a_2 , поточного фінансового забезпечення – a_3 , матеріального забезпечення – a_4 , конструкторсько-технологічного забезпечення – a_5 , виробничої – a_6 , збутової – a_7 , екологічної – a_8 , соціальної – a_9 .

Виділяються чотири властивості, які притаманні таким системам:

- вона є цілісна сукупність взаємодіючих різноякісних елементів, сполучення котрих забезпечується єдністю цілі;
- між елементами логістичної системи існують сутнісні зв'язки, котрі із закономірною необхідністю створюють інтегративні якості;
- зв'язки між елементами певним чином упорядковані, тому система має власну організацію;
- логістична система володіє інтегративними властивостями, котрі невластиві ні одному з окремих її елементів, і здатністю адаптуватися до змінливих умов зовнішнього середовища [7].

Завдяки цим чотирьом властивостям, підприємство в цілому розглядається як логістична система, що реалізує агреговану логістичну функцію [8].

Але ці властивості притаманні будь-якій виробничій системі, що має на „вході” ресурси, а на „виході” продукцію, тому ототожнювати логістичну систему з підприємством немає ніяких підстав.

Сукупний процес промислового підприємства нічого спільного немає з транспортуванням вантажів, на ниві якого виникла логістика. Як цілісна економічна система, що функціонує в межах кругообороту капіталу, вона здійснює операції, котрі виходять за рамки логістичних, зазначається в [2]. Маються на увазі процеси капітального і фінансового інвестування, створення нових виробів, т. ін.

Значно ширшим за логістичний є сукупний процес ЗЕД підприємства, хоча транспортування вантажів у зв'язку з імпортно-експортними торгівельними операціями – перевезення, складування, комплектування, навантаження, розвантаження – всі ці процеси безумовно, потребують оптимізації. Проте це вже інша справа: оптимізувати процеси постачання і збуту і розглядати підприємство в значенні логістичної системи – принципово різні речі.

Висловлені у статті міркування дають підставу для наступних висновків:

1. Класифікація процесів ЗЕД за сукупністю ознак розкриває процеси з різних точок зору і надає їм системного уявлення.

2. Обґрунтовано, що сукупний процес ЗЕД має всі ознаки економічних систем з чітко вираженими кібернетичними властивостями, тому його припустимо розглядати в значенні підсистеми підприємства як цілісної економічної системи.

3. Одержані результати мають наукову новизну. Вони в подальшому можуть бути використанні в дослідженні таких напрямків: адаптація організаційної структури управління до специфіки процесів ЗЕД, вироблення принципів і механізму управління виходячи з необхідності його підпорядкування цілям запобігання загроз економічній безпеці, розширення змісту інформаційних моделей процесів ЗЕД, необхідних для чіткого функціонування управлінського механізму.

Список літератури

1. Паламарчук А.М. Принципы и формы интеграции функции учета в усилении экономической безопасности промышленных предприятий // Дис канд.экон.наук: 08.06.04. – Одесса: ОГЭУ, 2001. 185 с.
2. Шурупов Г.В. Механизм управления материальным обеспечением деятельности промышленного предприятия // Дис... канд.экон.наук: 08.06.01. Одесса ОГЭУ, 2004. 201 с.
3. Терещенко С. Основы митного законодавства України: Питання теорії та практики зовнішньоекономічної діяльності: Навч. Посіб. Для студентів вищ. та серед. Спец. Навч. Закл. – К.: АТ „Август”, 2001. – 422 с.
4. Лоханова Н.О. Проблеми класифікації об’єктів бухгалтерського обліку // Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць. Вип.. 7. Одес. Держ. Екон. Ун-т. – Одеса: АТЗТ ІРЕНТТ, 2000. – С.225 – 229.
5. Крупка А.Д. Облік інвестицій. Монографія. – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – 302 с.
6. Решетникова И.Л. стратегия маркетинга: особенности формирования на отечественных предприятиях. Монография. – Луганск: Изд-во ВУГУ, 1998. 270 с.
7. Гаджинский А.М. Логистика: Учеб. Для высш. и сред. Спец. Учеб. Заведений. – М.: Информ. – внедрен. Центр «Маркетинг», 1998. – 228 с.
8. Крикавський Є. Логістика: Навч. Посіб. – Львів: Вид-во Держ. Ун-ту „Львівська політехніка”, 1999. – 264 с.

Углублена классификация процессов внешнеэкономической деятельности по совокупности основных признаков, обоснованы возможности их рассмотрения в значении **экономической** системы с четкими свойствами кибернетических систем, доказано необоснованность подхода **к** толкованию предприятия как логистической системы.

Classification of processes of foreign economic activity on the aggregate of basic signs is deep, possibilities of their consideration in the value of the economic system with clear properties of the cybernetic systems are grounded, the groundlessness of approach is proved to interpretation of enterprise as a logistic system.